

0 světlu Vánoc

Pán Bůh střechu nepotřebuje, ale nám někdy přijde vhod

Minul Štědrý den, požehnaný svatvečer. K němu patří tradice a zvyky vánočních svátků s rozzářenými zraky nejmenších a okny lidských sídel svítícími do časně přicházející tmy dní na sklonku roku. Ale nejdůležitější okamžiky Vánoc pro mne nastávají při sdílení společenství s blízkými i neznámými. Svou podstatou je k tomu stvořen kostel. Vánoční doba má jeden moc pěkný, trochu v mainstreamu opomíjený svátek. Sedmadvacátého prosince, svatého Jana, kdy se v chrámech žehná vínu. Znímá místo, kde má tato oslava zcela zvláštní půvab, a ještě člověk udělá něco pro zdraví, neboť jej obklopuje čerstvé povětrí. Je to trochu z ruky, ale stojí to za trochu nepohodlí.

Tak vyrazím. Směrem na Mariánské Lázně. Via Carolina (D5) nás pohodlně dovede až na 128. kilometr a odtud na sever, směr Planá a Mariánské Lázně a pak ještě kousek dál. Až do míst, kde bych u silnice mohl očekávat modrou tabuli s dvanácti hvězdami a informací, že právě přejíždím hranici Svobodné země Chebsko. Asi by byla dvojazyčná. Ale taková tu byla naposledy tak před třemi sty lety. Tehdy senát svobodného města Eger (Cheb) a k němu přináležejícího území Egerland vykonal pravděpodobně svůj poslední historiky zaznamenaný počin. Přijal

totiž pragmatickou sankci, která ve všech nástupnických zemích zajišťovala Marii Terezii následnictví na habsburském trůnu.

Po levé straně těsně mímám Trstěnice a Drmoul. Taková mazlivá jména, téměř lákající k návštěvě. Ale můj cíl je ještě dál. S těmi mazlíky má společné osudy a divné cesty. Lidé je od nepaměti budovali, aby je spojily s jinými lidmi. Tak tomu bylo po staletí. Z vesnic vlevo od plánské silnice vedly cesty na západ a spojovaly lidi bez ohledu na státní, zemské či zeměpanské hranice. Po staletí. I vesnice podél nich se rozrůstaly podle stejného klíče. Stará ves na jedné straně, a když lidí přibývalo, tak nová ves na straně druhé. Dávno předtím, než byla nějaká hranice zakreslena v knihách, byla v krajině vyznačena kameny, někdy jen třeba záseky v památném stromu. Nebyla důležitá pro cesty do školy nebo do kostela. Dávala vlastně jen povědomí o tom, komu z toho či jiného místa náleží daně.

Byl zde kraj někdy úplně chudý, někdy trochu bohatší. Lid podle všemožných statistik pravděpodobně skromný a pracovitý, který se až výjimky vždy snažil nalézt nějakou obživu, aby nemusel odcházet za lepším.

Tak to šlo po celá staletí. Až to dvacáté začalo dělat kotrmelce, ze kterých se teprve na svém konci pokusilo postavit opět na nohy, jak si dovoluji parafrázovat slova Jiřího Voskovce.

✓
Kostel ve Vysoké na Mariánskolázeňsku nemá ani po rekonstrukci střechu. Tím silnější je jeho energie

Obcovací řečí tu byl jazyk německý, českého živlu pomálu, a to ještě až po roce 1918, kdy se nějaký ten četník, pošťák či financ tady usadil. Přišel s nadějí a možná i s nadšením, aby po dvou desítkách let zase odešel se smutkem a zklamáním. A hraniční kameny cestovaly podle nové hraniční čáry. Říše, která kraj sevřela ve svém objetí, si plánovala existovat tisíc let. Tisíciletí se smršlo na let sedm. A opět se daly na cestu kameny a opět „byli vydáni“ na cestu lidé. Tentokrát jich bylo hodně. Někteří se usadili hned za znovu vyznačenou hranicí a doufali, že se brzy navrátí. Jiní pochopili hned, že je to na dlouho, možná navždy.

Ale přišli jiní lidé. Krajáci. Ze Slezska, z Banátu i ze vzdálenějšího východu. Nebylo to třeba úplně to, po čem toužili, ale zvykali si. Jenže netušili. Možná ani nečetli noviny. A možná se to v těch novinách ani nepsalo. A jestli psalo a oni četli, tak je nenapadlo, že se ta slova dotknou také jich. Slova, která pronesl někdejší britský premiér Churchill v americkém Fultonu 5. března 1946: „*Napříč kontinentem se od Štětína na Baltu po Terst na Jadranu spustila železná opona.*“

Železná opona se dala do pohybu a pozvolna, ale jistě začala dělit kontinent. Tam, kde se dotkla země, to nebyla jen šlápota okované boty. Tam byla země vyvrácena z kořenů, z tradic, z historie. Lidé „vymístění“, domy srovnány se zemí, hroby zahrnuty, často nejdříve obráceny naruby hledači pokladů. A kostely, místa, kde lidé všech kultur, které se zde vystřídaly, hledali posilu a útěchu, se vylidnily a chátraly.

I to se mi honí hlavou, když mímám Mariánské Lázně, projedu Starou Vodu a po pár stech metrech mne vítá Vysoká. Ze vsi, která kdysi čítala osm set duší, nezůstalo moc. Až na kostel bez střechy a pak ještě zemědělský areál a několik náhodně roztroušených domů. Střecha tu není, ale korunní římsa je sanována stejně jako okenní otvory a uvnitř neklapou mé kroky po dláždění, ale je tu stříhaný trávník. U oltární menzy kněz žehnající letošní svatojánská vína. Lidé se zahřívají podupáváním, od úst stoupají obláčky páry, ale alespoň tu nefouká. Všechny, kteří sem bezmála deset let přicházejí, hřeje pocit sdíleného společenství.

Byl to malý zázrak, který z ruiny učinil místo pro setkávání i liturgii, nebo lidské snažení? Tak hledám odpověď a říkám si, že nejlépe by bylo zeptat se muže v hábitu.

^
Na svatého Jana, sedmadvacátého prosince, se v kostelech žehná vínu. V kostele ve Vysoké pod širým nebem

<
V červnu 1992 byl do věže po padesáti letech znovu umístěn zvon Míru

Otec Řehoř Pavel Urban: Budme si bližními nejen o Vánocích

Na otázky došlo, až když další Vánoce ťukaly na dveře. Otec Řehoř Pavel Urban je nejen administrátorem mariánskolázeňské farnosti, do níž Vysoká náleží, ale také řeholníkem, premonstrátem z Teplé.

Vánoce nejsou
o jídle a drahých
dárcích, ale
o otevřeném
srdci a blízkosti
s druhými lidmi.

Kdy a kde začala cesta k návratu kostela ve Vysoké do života?

Mluvit o „návratu“ kostela k životu je těžké, on totiž nikdy nepřestal „žít“. Víte, kostel svatého Jana je už od 16. století němým svědkem života a dějin této obce. Svědčí o radosti, naději a lásce, ale také o utrpení, lhostejnosti a zatvzelenosti lidského srdce. A po roce 1990 vydává tato mimořádná stavba nové svědectví o smíření, odpuštění a obnovení lidské důstojnosti.

Podíváme-li se zpětně na počátek devadesátých let minulého století, nalezneme zde nikoliv obviňování, kritiku či odsouzení, ale především nadšení několika lidí – Hanse Wernera Dietla, Otty Fischera a Josefa Hayka, kteří pozvedali náš kostel z trosek lhostejnosti a sobectví a nejen to. Oni dokázali nadchnout i druhé z obou stran železné opony a pomohli jim opět objevit, že na protější straně není nepřítel, ale člověk, můj bližní. Velikou událostí tohoto usmíření byly Velikonoce roku 1992, kdy se čeští a němečtí křesťané sešli v troskách uklizeného kostela a společně se modlili krásná slova: „Pane, odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům.“ A v červnu téhož roku byl do věže po padesá-

ti letech znovu umístěn zvon Míru, který od té doby každoročně zve poutníky ke společnému slavení mše svaté a k dalšímu setkávání.

V letech 1992 až 1999 mnozí dobrovolníci přiložili ruce k dílu a poskytli také nemalé finanční prostředky, aby se kostel ve Vysoké mohl stát opět místem setkání jednoty ve víře, naději a lásce.

Ovšem v roce 2010 to vypadalo, že počáteční úsilí rodáků přijde vniveč a kostel opět se opět stane ruinou. Tehdy se však našli lidé, kteří se s tím nemínili smířit. Kdo byli ti nesmiřitelní a jak jste se do celého projektu dostal vy?

Neřekl bych vniveč, ale náš kostel jako každá stavba prostě vyžadoval další údržbu. „Pionýři“ jeho obnovy potřebovali, aby někdo převzal jejich iniciativu. Naštěstí takoví nadšenci povstali. Když jsem převzal farnost Mariánské Lázně, kam náš kostel jako jeden ze sedmi patří, ozvali se mi tyto „nadšenci“, zda bych se s nimi nesešel a neprojednal s nimi možnou další opravu. Sešli jsme se uprostřed obvodových zdí. Modrá obloha nad našimi hlavami svědčila o Boží blízkosti, ale neexistence střechy o lidské bezmocnosti. Všichni jsme věděli, že se pouštíme do plánu, který je pro člověka nemožný. Kde seženeme finance? Má vůbec smysl pouštět se do opravy, když vesnice je skoro „mrtvá“? Jiné kostely, které jsou pravidelně navštěvovány, také potřebují opravit a podobně.

Mluvili jsme o všech těchto problémech, pochybnostech a nejistotách, ale nakonec se projekt pomalu rozjel. Zapojili jsme se do dotačního Programu přeshraniční spolupráce Cíl 3. Ve spolupráci s dobrovolným svazkem obcí Mariánskolázeňsko se nám podařilo angažovat partnerské obce Stará Voda a Neualbenreuth v Bavorsku a projekt sanace zdiva mohl začít.

Ale dříve, než v roce 2013 začaly stavební práce, se zrodila nevšední tradice našeho kostela, o níž už byla řeč. Sedmadvacátého prosince roku 2012 jsme se zde poprvé sešli na žehnání svatojánské-
ho vína, kterým si pak doma lidé slavnostně při-

píjejí. Pozvali jsme tedy široké okolí k netradičnímu setkání bez jakéhokoliv pohodlí. A zažili něco mimořádného. Nejen hojnou účast, protože přišla asi stovka lidí, ale také „obět“, neboť někteří lidé opravdu do Vysoké putovali pěšky. Poznali jsme, že naše snažení má smysl.

Když už byla celá akce záchrany v běhu, bylo zřejmě jasné, že výsledkem bude kostel bez střechy. Měl jste v té době představu, jak vrátit do kostela život, liturgii? Obdařen zkušeností se záchranou jednoho kostela vím, jak velkou devízou byla existence funkčních varhan, jejichž tóny nám umožnily přilákat návštěvníky. A také jsme měli střechu. Sice dřevou, ale přece. Ale tady ve Vysoké selhává má fantazie.

Ano, varhany jsou dobrým magnetem, ale také mohou vést ke stereotypu. My jsme chtěli od začátku nechat kostel bez střechy, protože tak mohl dál vydávat své svědectví. Lhostejnost je v lidském srdci hluboce zakořeněna a i dnes se s ní stále setkáváme. Využití tohoto kostela se rodilo postupně s blížícím se dokončením oprav. Samozřejmě jsme chtěli pokračovat v tradici červnové poutní mše svaté, která se slaví již od roku 1993. Dalším setkáním bylo již výše zmíněné svatojánské žehnání vína. Hudební setkání našlo svou tradici v srpnu, kdy se zde poslední sobotu koná akce Muzikál zní Vysokou.

Mluvil jsem o lidské lhostejnosti a mohl bych přidat i závist a zlobu. To vše nějak dopomohlo k tomu, že jsme „přenesli“ jednu aktivitu do Vysoké – Zahájení a zakončení motorkářské sezony. Kvůli „nadměrnému“ hluku byli motorkáři „vykázáni“ z jednoho městečka v naší blízkosti, a protože jsem jim již dva roky žehnal na jejich první cestu, dohodli jsme se, že budeme pokračovat na Vysoké.

Dále bych rád zmínil Pouť sedmi kostelů. Jedná se o cyklistickou „pout“, která má sedm zastavení, vždy u nějaké sakrální stavby v okolí i přes hranice, kde se nejen „poutníci“ mohou občerstvit, nabrat sílu a prohlédnout si nějaké zajímavé místo, ale také se zastavit nad krátkou meditací.

A nesmím zapomenout na Žehnání bylin. Jedná se o křesťanskou tradici sahající do středověku, kdy se 15. srpna, na den Nanebevzetí Panny Marie, žehnají květiny a bylinky. My se scházíme v sobotu před tímto svátkem.

Náš rozhovor vychází v předvánočním čase. Lidé by si měli o svátcích užívat klid a pokoj,

kteří nám byl odkázán. Pro kněze je to však doba hektická, docela dřina. Když se nám podařilo zachránit náš kostel a vrátit do něj život i liturgii a přišly tehdy po více než padesáti letech první Vánoce v něm slavené, u nás doma bylo po klidu a pohodě. A to jsme zajišťovali jen nezbytný servis, aby ti, kteří mají hrát a zpívat, byli na svých místech a včas, aby všechno náčiní bylo připraveno, aby vše svítilo, jak má, ale také aby byl odklizený sníh a nikdo se cestou do kostela nepochámal. Páter Jan tehdy říkal: „Alespoň trochu jste ochutnali farářské Vánoce.“ Jaké jsou ty vaše?

Především radostné, protože se vždy jedná o setkání. Na Štědrý den vyjdu z fary v jednu odpoledne a vrátím se „domů“ na Hod boží vánoční ve tři ráno, abych si na chvíli lehl a pak od šesté ranní pokračoval dál. Je to náročné, ale na druhou stranu povzbudivé. Vidím kolem sebe lidi, kteří žijí nějakou tradici – následují své předky. Mrznou s námi v kostele, poslouchají krásnou hudbu a uvědomují si moc boží lásky – to, že máme k sobě najednou blízko. Je to něco úžasného.

Jen mě mrzí, že hned druhý den už vidím vyhozené stromčky u popelnice. Mnozí poselství Vánoc ještě nepřijali. Nechávací se strhnout shonem konzumismu. Vždyť Vánoce nejsou o jídle a drahých dárkách, ale o otevřeném, vnímavém srdci, které se dokáže přiblížit k druhému, aby se lidé stali navzájem bližními.

Dovolte mi, abych čtenářům AGE na závěr popřál, aby se radost Vánoc stala světlem celého jejich života.

Text: Martin F. Fabík

Foto: archiv spolku Mariánskolázeňsko

^
Otec Řehoř Pavel Urban žehná ve Vysoké motorkářům vždy při zahájení a zakončení motorkářské sezony

**Ať se radost
Vánoc stane
světlem celého
vašeho života.**